Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province

Wannita Mahawan[1], Worawut Phengphan[2] and Suwichai Kosaiyawat[3]

[1]M.Ed. (Education and Social Development) Faculty of Education, Burapha University, Thailand

[2-3]Faculty of Education, Burapha University, Thailand

[1]E-mail: wannita.ma@dole.go.th, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0001-7765-5019

[2]E-mail: worawut@buu.ac.th, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0007-1152-7384

[3]E-mail: kosajyaw@buu.ac.th, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0005-9069-1371

Received 22/02/2026 Revised 05/03/2026 Accepted 10/04/2026

Abstract

Background and Aims: Thailand has entered a completely aged society, where digital technology plays an increasingly important role in daily life. Older adults, therefore, need to use digital technologies more frequently. However, many of them still lack digital knowledge and skills, access to digital technologies, and the readiness of electronic devices. Enhancing digital literacy among older adults can help them understand and effectively use digital technology, develop media literacy, access information more widely, and adapt to the rapid changes of modern society. Consequently, this can contribute to improving their quality of life. This research aimed to study the digital technology usage behaviors of older adults and to explore guidelines for promoting digital technology use among older adults as digital citizens in elderly schools in Mueang Rayong District, Rayong Province.

Methodology: This study employed a mixed-methods research design. The quantitative research used questionnaires to collect data from 215 older adults from five elderly schools in Mueang Rayong District, Rayong Province: Mueang Rayong Elderly School, Ban Laeng Elderly School, Ban Phe Elderly School, Taphong Elderly School, and Thapma Elderly School. The samples were selected using purposive sampling, focusing on older adults who regularly use digital technology in their daily lives. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations. The qualitative research was conducted through focus group discussions with 10 key informants, including advisors of elderly schools, school directors, committee members, community leaders supporting elderly schools, and volunteer instructors. The qualitative data were analyzed using content analysis.

Results: The findings revealed that most respondents were female, aged between 60 and 69 years, married, and living with their spouses and children or grandchildren. Most had completed primary education, were retired government officials, and had an average monthly income of more than 15,000 baht. The majority used digital technology daily for approximately 2–4 hours per day. They mainly learned to use digital technology independently and primarily used it for communication purposes, especially through the Line application. However, they

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

still lacked confidence in digital security. In terms of digital citizenship behavior, self-protection and protection of others were at a high level, while respect for oneself and others and self-education and educating others were at a moderate level. The promotion of digital technology use among older adults is influenced by internal factors, including personal motivation and needs, positive attitudes toward technology, and self-efficacy. External factors include social support, infrastructure and accessibility, digital knowledge, user-friendly design, security, reliability and trust, socioeconomic status, and social context and changes.

Conclusion: The promotion of learning for older adults consists of six key components: curriculum development, learning activity design, learning monitoring and evaluation, infrastructure and facilities development, learning support systems, and collaboration and networking. These components help promote the systematic use of digital technology among older adults, enabling them to develop knowledge, abilities, and skills to use digital technologies confidently and safely, thereby improving their quality of life as digital citizens.

Keywords: Elderly; Elderly School; Technology; Digital Citizen; Technology for Elderly

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

แนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

วัณณิตา มหาวรรณ์[1], วรวุฒิ เพ็งพันธ์[2] และสุวิชัย โกศัยยะวัฒน์[3]

[1]นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

[2-3]อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: สังคมไทยในปัจจุบันก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ การดำรงชีวิตในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในหลายด้าน ผู้สูงอายุจำเป็นที่ต้องใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น แต่ยังขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล และความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ เข้าถึงสื่อข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการเรียนรู้เพื่อก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีการวิจัย: เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุโรงเรียนรู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมืองระยอง โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองบ้านแลง โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านเพ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตะพง และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทับมา จำนวน 215 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ผู้สูงอายุที่มีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ และทีมวิทยากรจิตอาสา รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย: พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี มีสถานภาพสมรส อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร/หลาน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นข้าราชการบำนาญ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นประจำทุกวัน โดยเฉลี่ย 2 – 4 ชั่วโมง/วัน เรียนรู้ด้วยตนเองและตัดสินใจใช้งานด้านการติดต่อสื่อสาร โดยใช้แอปพลิเคชัน Line เป็นหลัก แต่ยังไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการใช้งาน มีพฤติกรรมด้านการปกป้องตนเองและผู้อื่นในระดับมาก ด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น และด้านการให้การศึกษาตนเองและผู้อื่นในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีแรงจูงใจและความต้องการส่วนบุคคล ทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยี และการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลกระทบ การสนับสนุนทางสังคม โครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การออกแบบที่เข้าใจง่าย ความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพบริบทและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่มีส่วนในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ

สรุปผล: การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ผู้สูงอายุมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมั่นใจ ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีในฐานะพลเมืองดิจิทัล

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; โรงเรียนผู้สูงอายุ; เทคโนโลยี; พลเมืองดิจิทัล; เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ

บทนำ

เทคโนโลยีดิจิทัลมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาความรู้และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในทุกด้าน ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น มีการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเป็นช่องทางการเรียนรู้ แต่ยังไม่เข้าใจหน้าจอคำสั่ง ไม่รู้วิธีการใช้งาน และยังไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการใช้งาน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีข้อจำกัดในด้านร่างกายและสมองของผู้สูงอายุ รวมถึงการขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล และความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (รุจา รอดเข็ม และสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์, 2562)

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคคลได้อย่างเหมาะสม มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โต้ตอบ สะท้อน เผยแพร่ และแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ เข้าใจและเคารพต่อกฎหมายและจริยธรรมดิจิทัล โดยมีความรับผิดชอบไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รัฐบาลต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนเกิดความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงสร้างเสริมให้ประชาชนใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย รู้เท่าทันภัยคุกคามทางไซเบอร์ สามารถปกป้องข้อมูลส่วนตัวของตนเอง สามารถสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงข้อมูลและการบริการของรัฐได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

สถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งแนวโน้มเกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศไทยมีความชัดเจนว่า ประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น ประชากรวัยเด็กและประชากรวัยแรงงานมีจำนวนลดลง สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ฉายภาพประชากรภายใน 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2578 โดยใน พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.30 ของประชากรทั้งหมด แต่ในอีก 30 ปีข้างหน้า ผู้สูงอายุจะเพิ่มเป็นร้อยละ 25.10 ของประชากรทั้งหมด หรือมีจำนวนมากถึง 16 ล้านคน เมื่อถึงเวลานั้น ประชากรผู้สูงอายุจะมีจำนวนมากกว่าประชากรวัยเด็ก สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ลักษณะการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจระหว่างประชากรวัยต่าง ๆ เปลี่ยนไป (ชนันภรณ์ อารีกุล, 2563)

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ จัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการดูแลตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุแสดงศักยภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมกับสังคม เปิดโอกาสในการกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในหลาย ๆ ด้าน เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาตนเอง มีส่วนร่วมกับสังคม และเตรียมความพร้อมสู่วัยเกษียณ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560)

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่รัฐบาลต้องการให้พัฒนาเป็นเมืองแห่งการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเมืองนานาชาติที่มีธุรกิจทันสมัย การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประชากรเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประชากรผู้สูงอายุ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจทั่วประเทศและแนวโน้มทั่วไป สามารถคาดการณ์ได้ว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดระยองมีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้งานสมาร์ทโฟนและโซเชียลมีเดียเพื่อ

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

ติดต่อสื่อสารกับคนใกล้ชิด แต่ยังมีอุปสรรคและปัญหาบางประการที่ขัดขวางการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้การใช้งานอุปกรณ์และแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ความกังวลเรื่องความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว ปัญหาด้านสายตาและการมองเห็นหน้าจอขนาดเล็ก รวมถึงการจดจำรหัสผ่านและขั้นตอนการใช้งานที่มีความซับซ้อน การศึกษาต้องปรับตัวรองรับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

จากสถานการณ์สังคมของประเทศไทยและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ พบว่า สังคมไทยปัจจุบันก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ การดำรงชีวิตในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในหลายด้าน ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาทักษะด้านดิจิทัลของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีการศึกษาน้อยมากในเรื่อง ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่ครอบคลุมทั้งด้านสิทธิ ความปลอดภัย การรู้เท่าทันสื่อ และการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ยังขาดแนวทางการส่งเสริมที่เป็นระบบและชัดเจน ทั้งในเชิงกรอบแนวคิด การประยุกต์ใช้ในหลักสูตร และการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้น เข้าถึงสื่อข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการเรียนรู้เพื่อก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

การทบทวนวรรณกรรม

นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้ ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ และมีสัญชาติไทย (พิมพ์ใจ ทายะติ และคณะ, 2560) ให้ความหมายผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตใจ และต้องเผชิญกับบทบาทการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยส่วนมากจะหมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในขณะเดียวกัน (จักรพันธ์ พรมฉลวย, 2566) ได้ให้ความหมายผู้สูงอายุว่า บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายและจิตใจ รวมถึงสถานะและบทบาททางสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงอายุซึ่งผู้วอจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายและจิตใจเสื่อมถอยลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น

ความต้องการของผู้สูงอายุ เริ่มจากความต้องการในด้านการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของร่างกาย ความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความต้องการที่จะได้รับการแก้ปัญหาด้านสุขภาพและการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของ Maslow คือ ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและสังคม ความต้องการมี

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

คุณค่า และความต้องการความสำเร็จ ในขณะที่สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (อ้างถึงในสุธรรม นันทมงคลชัย (2564, หน้า 40 - 41)) ได้แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ และความต้องการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ จึงสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการที่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของ Maslow คือ มีความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัย มีความต้องการความรักและสังคมมีความต้องการมีคุณค่า เกียรติยศ ชื่อเสียง และมีความต้องการความสำเร็จ โดยแบ่งความต้องการผู้สูงอายุออกเป็น 3 ด้าน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม

หลักการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และหลักการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ คือ จัดกิจกรรมต้องสอนในเรื่องราวที่เป็นจริง ควรใช้ทรัพยากร อุปกรณ์การเรียนการสอนและสื่อที่เป็นรูปธรรม ส่งเสริมและให้กำลังใจ ยอมรับและนับถือในประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมตัดสินใจ ส่งเสริมให้มีการอภิปรายหาเหตุผลร่วมกัน รวมถึงสร้างบรรยากาศให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจว่า ต้องประสบผลสำเร็จในการเรียน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2562) จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีความสำคัญ การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ รวมทั้งหลักการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเป็นความรู้พื้นฐานที่สามารถปรับเปลี่ยนตามบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้การเรียนรู้ได้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงกับผู้สูงอายุเอง

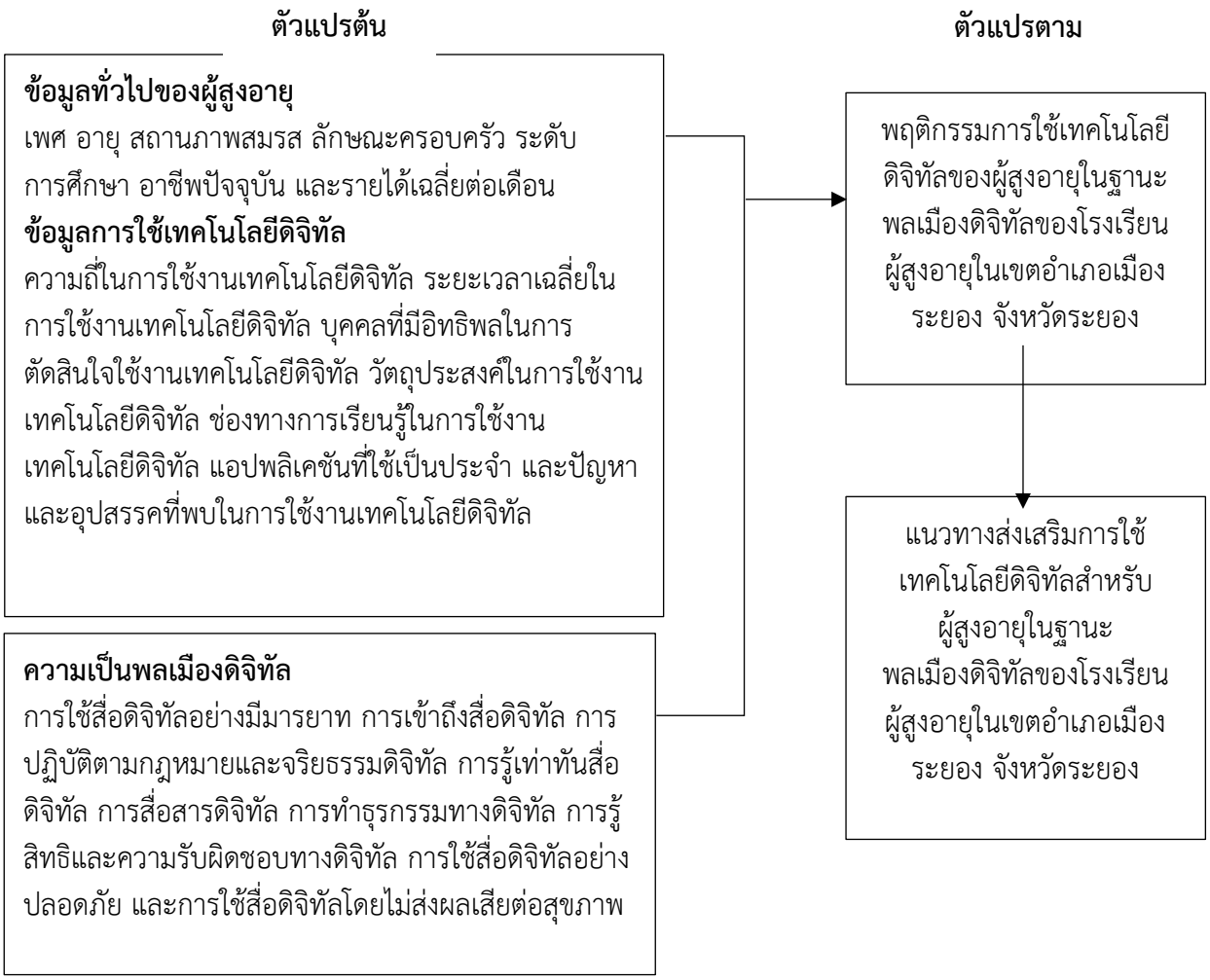
ความเป็นพลเมืองดิจิทัล เป็นพฤติกรรมและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ สามารถโต้ตอบ เผยแพร่ และแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ เข้าใจและเคารพต่อกฎหมายและจริยธรรมดิจิทัล โดยมีความรับผิดชอบไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น โดยผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดของ ริบเบิล (Ribble, 2011) และสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562) เนื่องจากมีความครอบคลุมทุกองค์ประกอบ สามารถสรุปองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลได้ 3 ด้าน และ 9 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น มีการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีมารยาท (Digital Etiquette) การเข้าถึงสื่อดิจิทัล (Digital Access) และการปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมดิจิทัล (Digital Law) 2) ด้านการให้การศึกษาตนเองและผู้อื่น การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) และการทำธุรกรรมทางดิจิทัล (Digital Commerce) และ 3) ด้านการปกป้องตนเองและผู้อื่น การรู้สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล (Digital Right and Responsibilities) การใช้สื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัย (Digital Security) และการใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ (Digital Health and Wellness)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น โดยปัจจัยด้านการศึกษาและปัจจัยทางสังคม สภาพครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัจจัยทางกายภาพ ส่วนผลกระทบของสื่อต่อผู้สูงอายุมีทั้งทางลบและทางบวก ทั้งด้านสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจ ผู้สูงอายุต้องการ คือ เนื้อหาที่สอดคล้องความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุ (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม, 2560) ผู้สูงอายุมีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น มีการใช้มากที่สุด คือ ไลน์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ โดยใช้สนทนา อ่านข่าวติดตามข่าวสาร ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ได้แก่ อาชีพ การเรียนรู้จากเทคโนโลยี ทักษะความสามารถ/การพัฒนาตนเอง ความซับซ้อนยุ่งยากของเทคโนโลยี ค่าใช้จ่าย ปัญหาด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุจึงต้องการการสนับสนุนด้านการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ต และต้องการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (พนม คลี่ฉายา, 2563)

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้สูงอายุโรงเรียนรู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมืองระยอง โรงเรียนผู้สูงอายุเมืองบ้านแลง โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านเพ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตะพง และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทับมา จากประชากร 471 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 215 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้สูงอายุที่มีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นประจำในชีวิตประจำวัน

2. เครื่องมือวิจัย แบบสอบถามแบบผสมผสานรูปแบบระหว่างแบบสำรวจรายการ และแบบมาตรประเมินค่า ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็น ความเหมาะสมในการใช้ภาษา จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ จากผลการวิเคราะห์หาความสอดคล้องด้านความถูกต้องและเหมาะสมของข้อคำถาม พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.9

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เป็นรายประเด็นวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงบรรยาย

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 5 แห่ง จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตะพง จำนวน 1 คน คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตะพง จำนวน 1 คน และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทับมา จำนวน 1 คน และทีมวิทยากรจิตอาสาจากสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ภาคตะวันออก จำนวน 1 คน และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอบ้านค่าย จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

2. เครื่องมือวิจัย โดยการสนทนากลุ่ม ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีประเด็นคำถาม ประกอบด้วย ปัจจัยใดที่ช่วยในการสนับสนุนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัล บทบาทของโรงเรียนผู้สูงอายุในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัล และแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เป็นอย่างไร

3. วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำเสนอข้อมูลโดยการเขียนบรรยายสรุปประเด็นแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 72.91 มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.58 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 61.86 โดยอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร/หลาน คิดเป็นร้อยละ 45.58 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ป.4, ป.6, ป.7) คิดเป็นร้อยละ 45.12 ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 25.58 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.53 ผู้สูงอายุมีระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานเทคโนโลยี 2 – 4 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 36.74 ผู้สูงอายุเองเป็นผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจใช้งานเทคโนโลยีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.72 ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการติดต่อสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 26.03 มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 26.91 มีการใช้แอปพลิเคชัน Line คิดเป็นร้อยละ 29.55 และไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 31.06

พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ ด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีมารยาท สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมออนไลน์ มีการใช้สื่อ

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

เทคโนโลยีดิจิทัลในที่สาธารณะได้อย่างเหมาะสม และเข้าใจความหมายของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ด้านการให้การศึกษาตนเองและผู้อื่น พบว่า ผู้สูงอายุมีความเคารพและให้เกียรติผู้ร่วมสนทนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Line, Facebook และมีความรู้ในการใช้แอปพลิเคชันในการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย และด้านการปกป้องตนเองและผู้อื่น พบว่า ผู้สูงอายุสามารถบริหารเวลาในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล มีวิธีการในการจัดสรรเวลาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม และสามารถควบคุมและจัดการการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและสื่อดิจิทัลเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตออนไลน์และออฟไลน์

ตารางที่ 1 สรุปพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล และอันดับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ	ระดับพฤติกรรม			อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	
1. ด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น	3.48	0.92	ปานกลาง	2
2. ด้านการให้การศึกษาตนเองและผู้อื่น	3.31	1.02	ปานกลาง	3
3. ด้านการปกป้องตนเองและผู้อื่น	3.61	0.97	มาก	1
รวม	**3.47**	**0.97**	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 5 แห่ง มีพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.47, S.D. = 0.97) โดยมีพฤติกรรมการใช้งานด้านการปกป้องตนเองและผู้อื่นในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.61, S.D. = 0.97) รองลงมา ด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น ($\bar{x}$ = 3.48, S.D. = 0.92) และด้านการให้การศึกษาตนเองและผู้อื่น ($\bar{x}$ = 3.31, S.D. = 1.02) ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

ปัจจัยที่ช่วยในการสนับสนุนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจและความต้องการส่วนบุคคล ทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยี และการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะติดต่อสื่อสาร ติดตามข่าวสาร รวมไปถึงรู้เท่าทันข่าวปลอม และความปรารถนาที่จะตามทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม โครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงเทคโนโลยี ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและความเชื่อมั่น การออกแบบที่เข้าใจง่ายของเทคโนโลยีดิจิทัล ความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และสภาพบริบททางสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ จัดพื้นที่เรียนรู้ให้เหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย มีการพัฒนาและจัดหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล ออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสร้างความมั่นใจในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เน้นฝึกทักษะเทคโนโลยีพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ให้คำปรึกษาและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และศูนย์ประสานงานชุมชน

การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ มีแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น มีแรงจูงใจและความต้องการที่จะใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและคนรอบข้าง แต่ยังขาดความรู้และทักษะในการใช้ที่ซับซ้อน และขาดความมั่นใจในความปลอดภัยของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของ Maslow ที่ผู้สูงอายุมีความต้องการความรักและสังคม ความต้องการที่จะเป็นที่รัก ได้รับความรักจากบุคคลในครอบครัว รวมทั้งการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนในสังคม ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว การเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม สมาคม และต้องการเป็นเจ้าของสิ่งที่ตนมีอยู่ รวมไปถึงความต้องการความมั่นคงปลอดภัย นอกจากนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการใช้งานแอปพลิเคชัน LINE เป็นหลักในการสื่อสารโลกสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยดา ราชพิบูลย์ (2564) มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน

พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ ด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น ผู้สูงอายุมีความรู้ในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีมารยาท สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในที่สาธารณะได้อย่างเหมาะสม ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถเข้าถึงสื่อ ข้อความ รูปภาพ และสื่อผ่านสมาร์ทโฟน แต่ยังขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมดิจิทัล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมความรู้เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความตระหนักและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง ด้านการให้การศึกษาตนเองและผู้อื่น ผู้สูงอายุสามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อถือ แต่ยังขาดความรู้ในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์และตีความข้อมูลจากสื่อดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ มีความเคารพและให้เกียรติผู้ในการสื่อสารดิจิทัล สามารถใช้งาน ติดต่อสื่อสารผ่านทางโซเชียลมีเดีย อาทิ Line Facebook แต่ยังขาดความรู้ในการใช้แอปพลิเคชันที่หลากหลาย ขาดความรู้ และทักษะการทำธุรกรรมทางดิจิทัล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมความรู้เรื่อง การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบดิจิทัล การซื้อขายสินค้าทางออนไลน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถป้องกันอันตรายจากการทำธุรกรรมผ่านระบบดิจิทัล ด้านการปกป้องตนเองและผู้อื่น ผู้สูงอายุสามารถบริหารเวลาในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล มีวิธีการในการจัดสรรเวลาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ควบคุมและจัดการการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและสื่อดิจิทัลเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตออนไลน์และออฟไลน์ แต่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัลของการ

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

ใช้งาน การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ไม่สามารถกำหนดรหัสผ่านที่ปลอดภัยได้ ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่สำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมความรู้ด้านการป้องกันข้อมูลส่วนตัวออนไลน์ของผู้สูงอายุ เพื่อป้องการการถูกหลอกลวงจากมิจฉาชีพ และการแฮ็กข้อมูลของสแกมเมอร์ จากพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุของงานวิจัยนี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา บิ๊กกิ้นส์ (2565) ซึ่งออกแบบเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในโลกดิจิทัลและสะท้อนมายังการปฏิบัติต่อสังคม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและมิติอื่น ๆ ของวิถีชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุจะเกิดประสิทธิผลได้เมื่อดำเนินการอย่างบูรณาการทั้งในระดับบุคคลและระดับสภาพแวดล้อม โดยปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่ แรงจูงใจและความต้องการส่วนบุคคล ทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยี การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้และใช้งาน ขณะที่ปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคม การเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต ความรู้และทักษะดิจิทัล การออกแบบเทคโนโลยีที่ใช้งานง่าย ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของระบบ ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมและบริบทของชุมชน ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้และระดับการมีส่วนร่วมทางดิจิทัลของผู้สูงอายุ (Schroeder et al., 2023; Shi et al., 2024; Yap et al., 2022; Zhang, 2023).

ในบริบทของชุมชนไทย “โรงเรียนผู้สูงอายุ” สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ฝึกใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคีในชุมชน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559/2016) รวมทั้งสอดคล้องกับข้อเสนอทางวิชาการที่มองว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ พื้นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพื้นที่สร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ (พระครูสิริภูรินิทัศน์ [ภูริณัฐ ดิษสวรรค์], 2563/2020).

ดังนั้น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลควรดำเนินไปอย่างเป็นระบบ โดยอาจจัดองค์ประกอบการขับเคลื่อนเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทชีวิตของผู้สูงอายุ (2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ใช้ภาษาง่ายและค่อยเป็นค่อยไป (3) การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (4) การจัดโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เข้าถึงได้ (5) การสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ครอบครัว เพื่อน อาสาสมัครหรือพี่เลี้ยงดิจิทัล และ (6) การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข ศาสนสถาน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตจริงของผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559/2016; Shi et al., 2024; Zhang, 2023).
เมื่อดำเนินการในลักษณะดังกล่าว ผู้สูงอายุจะมีโอกาสพัฒนาความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้มากขึ้น สามารถใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย เท่าทัน และเหมาะสมกับชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล เสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม และสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมดิจิทัล (Schroeder et al., 2023; Shi et al., 2024).

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e298647

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนผู้สูงอายุควรมีหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะตามแนวทางการเป็นพลเมืองดิจิทัล

2. โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานผู้ดูแลรับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการจัด ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

3. นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานด้านการศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ ทีมวิทยากรจิตอาสา และภาคีเครือข่าย ควรมีการประชุมวางแผนและจัดทำแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกัน

2. จัดทำคู่มือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่อง การออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองดิจิทัลของโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. ควรมีการศึกษาเรื่อง ผลลัพธ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2016). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

จักรพันธ์ พรมฉลวย. (2566). *รูปแบบการบูรณาการศาสตร์พระราชาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

ชนันภรณM อารีกุล (2563). การศึกษาและการเรียนรู>ตลอดชีวิต แนวคิด หลักการ และ สาระสำคัญ. สำนักพิมพMจุฬาลงกรณMมหาวิทยาลัย.

ปิยดา ราชพิบูลย์. (2564). *พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร* [ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

พนม คลี่ฉายา. (2563). *การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพฤฒิพลังของผู้สูงอายุไทย*. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระครูสิริภูรินิทัศน์ (ภูริณัฐ ดิษสวรรค์). (2020). โรงเรียนผู้สูงอายุกับการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต. *วารสารวิจยวิชาการ, 3*(2), 151–160.

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647

พิมพ์ใจ ทายะติ, ชไมพร ดิสถาพร, & ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts), 10*(3), 1–15.

ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์, & ญาศิณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, 11*(2), 367–387.

รัชนีพรรณ วังสาร, กนกวรรณ วรชินา, & จันทร์จิรา พรมอินทร์. (2567). ครอบครัวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. *วารสารสุขศึกษา, 47*(2), 1-14.

รุจา รอดเข็ม, & สุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). สังคมสูงวัย: เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 13*(2), 36–45.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). *หลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย*. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2562). *การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสังคมไทย*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษา บิ้กกิ้นส์. (2565). แนวคิดและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลด้านความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารนิเทศศาสตรปริทัศน์, 26*(2), 211–222.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Ribble, M. (2011). *Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know* (2nd ed.). International Society for Technology in Education.

Schroeder, T., Dodds, L., Georgiou, A., Gewald, H., & Siette, J. (2023). Older adults and new technology: Mapping review of the factors associated with older adults' intention to adopt digital technologies. *JMIR Aging, 6*, e44564. https://doi.org/10.2196/44564

Shi, Z., Du, X., Li, X., Hou, Y., Sun, Y., & Marohabutr, T. (2024). Factors influencing digital health literacy among older adults: A scoping review. *Frontiers in Public Health, 12*, 1447747. https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1447747

Yap, Y.-Y., Tan, S.-H., & Choon, S.-W. (2022). Elderly's intention to use technologies: A systematic literature review. *Heliyon, 8*(1), e08765. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e08765

Zhang, M. (2023). Older people's attitudes towards emerging technologies: A systematic literature review. *Public Understanding of Science, 32*(8), 948–968. https://doi.org/10.1177/09636625231171677

Citation:
Mahawan, W., Phengphan, W., & Kosaiyawat, S. (2026). Guideline for Promotion of Using Technology for the Elderly as Digital Citizenship in Elderly School in Mueang Rayong District, Rayong Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e298647; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e298647